

УДК-342.951+343.81(477)

С.К. ГРЕЧАНЮК, канд. юрид. наук, Національний університет державної податкової служби України

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПІДРОЗДІЛАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У ПИТАННЯХ РЕАЛІЗАЦІЇ ОКРЕМИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Ключові слова: взаємодія, державна виконавча служба України, органи та установи виконання покарань

Реформування кримінальної юстиції, яке послідовно відбувається нині в Україні, вимагає перегляду багатьох сфер правоохоронної діяльності у бік формування завершеного механізму забезпечення прав і законних інтересів громадян. Особливої актуальності в сучасних умовах набуває діяльність органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України), яка є складовою правоохоронної системи і від якої прямо залежить ефективність реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Взаємодія органів та установ ДКВС України з різними інституціями (як державними так і недержавними) є одночасно потребою і вимогою для можливості повноцінної діяльності у сфері виконання кримінальних покарань.

У контексті сказаного виникає досить актуальне питання необхідності взаємодії органів та установ ДКВС України з державною виконавчою службою у питаннях реалізації окремих судових рішень. Аналіз практики звернень персоналу ДКВС України до зазначеної служби виявив наявність ряду проблем

як організаційного, так і правового характеру.

Окремі питання організаційно-правового забезпечення функціонування та управління установ та органів виконання покарань у своїх роботах розглядали науковці: Р.В. Алієв, Є.Ю. Бараш, О.Г. Боднарчук, М.Г. Вербенський, А.О. Галай, С.В. Зливко, В.П. Петков, Г.О. Радов, М.М. Ребкало, Є. Соболев, Д.В. Ягун та ін. У роботах згаданих авторів аналізуються окремі проблеми правового та організаційного забезпечення взаємодії установ виконання покарань з державними та неурядовими інституціями, натомість питання спільної діяльності означених установ з підрозділами державної виконавчої служби України визначені недостатньо.

Тому метою статті є дослідження окремих питань пов'язаних з проблемами, які виникають при налагодженні спільної діяльності установ Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України) з підрозділами державної виконавчої служби України щодо реалізації окремих судових рішень. Новизна роботи полягає в тому, що в результаті проведеного аналізу практики взаємодії установ ДКВС України з підрозділами державної виконавчої служби України вироблені конкретні пропозиції щодо правового урегулювання питань реалізації установами виконання покарань окремих судових рішень.

Стаття 1 Закону України «Про державну виконавчу службу» зазначає, що державна виконавча служба України входить до системи органів Міністерства юстиції України та здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України [1]. При цьому слід зазначити, що дана служба, незважаючи на достатньо широкі правозастосовчі та правоохоронні функції та повноваження, згідно із законом, не відноситься до категорії правоохоронних. Додатковим обмеженням для визнання цієї служби правоохоронним органом – є функціонування її в системі органів юстиції.

Досліджуючи діяльність державної вико-

навчої служби, Р.В. Ігонін визначає її як спеціальний орган державної виконавчої влади, що перебуває в структурі Міністерства юстиції України, наділений адміністративно-юрисдикційними повноваженнями та здійснює управління в сфері виконавчого провадження [2, с.183]. А.І. Перепелиця зазначає, що державним утворенням, яке здійснює в Україні примусове виконання рішень судів та рішень інших несудових органів, є державна виконавча служба, яка функціонує як інституція державної виконавчої влади, як інституція спеціального призначення, і як орган, який, виконуючи ряд правоохоронних дій, потребує отримання статусу правоохоронного формування держави [3, с.194].

Серед іншого, необхідно відмітити позицію вже згаданого Р.В. Ігоніна про те, що «необхідно вивести державну виконавчу службу з підпорядкування Міністерства юстиції України та надати їй статусу центрального органу виконавчої влади з спеціальним статусом» [2, с.183]. Такий підхід, на нашу думку, не є виправданим і створює додаткові державні інституції, потребує додаткового фінансування і на даний час є недоцільним. Натомість, більш правильним видається повернення цієї служби до судової системи і створення на її базі системи судових приставів. Такий підхід підтверджений багаторічним високоефективним співіснуванням судових та судово-виконавчих органів, призведе до зникнення додаткової бюрократії у виконавчому провадженні, визначить по-новому статус працівників цієї служби.

Розглядаючи питання взаємодії державної виконавчої служби з органами та установами ДКВС України, відзначимо, що обидві ці служби входять до кримінально-виконавчої системи України, адже згідно з ч.6 статті 11 КВК України, виконання кримінальних покарань також здійснюють Державна виконавча служба, військові частини, гауптвахти і дисциплінарний батальйон. А згідно зі статтею 12 КВК України, державна виконавча служба виконує покарання у виді штрафу і конфіскації майна у випадках та в порядку,

передбачених цим кодексом та законами України [4]. Таким чином, діяльність розглянутих служб до певної міри об'єднані завданнями кримінально-виконавчої політики. А отже, повинні надавати допомогу у спільній діяльності. Однак недосконалість нормативної основи призводить до виникнення складностей і, як наслідок, не завжди виконання рішень судів з приводу питань забезпечення режимних вимог в установах ДКВС України.

Проаналізуємо конкретну ситуацію з практики.

Відділом державної виконавчої служби Менського районного управління юстиції було винесено дві постанови: про відмову у відкритті виконавчого провадження і про скасування процесуального документу по справі за виконавчим листом № 5-258 вида-ним 21.07.2008 року Менським районним судом Чернігівської області.

Зазначена справа стосувалася вилучення у засудженого Менської виправної колонії № 91 мобільного телефону, який згідно з Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [5] є забороненим до зберігання предметом і є прямим порушення режимних вимог.

Пункт 42 зазначених правил передбачає, що згідно з кримінально-виконавчим законодавством України виявлені в засуджених гроші і цінні речі вилучаються і, за рішенням суду, можуть бути передані в дохід держави. Вилучені гроші і цінні речі згідно з протоколом посадової особи, яка їх вилучила, негайно, але не пізніше трьох діб, здаються черговому помічнику начальника установи до бухгалтерії. Вилучене реєструється у спеціальному журналі. Якщо через конкретні умови буде визнано недоцільним зарахування вилучених грошей і цінних речей у дохід держави, то гроші зараховуються на особовий рахунок засудженого, а цінні речі здаються на склад або в бухгалтерію для збереження. Предмети, вироби і речі, збереження яких заборонено або які придбані незаконним шляхом, перелік яких визначений нормативно-правовими актами Департаменту,

підлягають вилученню і зберіганню. Речі, вилучені з обігу, знищуються, гроші, цінності та інші речі за рішенням суду можуть бути передані в дохід держави. Про вилучення предметів, виробів і речей посадовою особою установи виконання покарань складається протокол (додаток 15 до цих Правил). За фактом вилучення предметів, виробів і речей, які могли би бути використані із злочинною метою, проводиться розслідування [5].

Посадова особа установи виконання покарань в установленому порядку, належним чином оформила усі необхідні матеріали щодо притягнення засудженої особи до дисциплінарної відповідальності і направила до суду матеріали про стягнення в дохід держави цінної речі – мобільного телефону. Суд, розглянувши надіслані матеріали у судовому засіданні, виніс рішення про передачу в дохід держави згаданого майна, видавши при цьому виконавчий лист № 5-258.

Однак, після надходження зазначеного листа до відділу державної виконавчої служби були винесені згадані вище постанови (про відмову у відкритті виконавчого провадження і про скасування процесуального документу). При цьому судовий виконавець привів наступну аргументацію:

«Направлений судом для примусового виконання виконавчий лист не є виконавчим документом, оскільки КВК України не передбачено видачу виконавчих листів за рішеннями прийнятими у відповідності до цього Кодексу та направлення його для примусового виконання державній виконавчій службі.

Згідно зі статтею 12 КВК України, державна виконавча служба виконує покарання у виді штрафу і конфіскації майна у випадках та в порядку, передбачених цим Кодексом та законами України.

Примусове рішення про конфіскацію (передачу в дохід держави), вилучених предметів у засуджених, які відбувають покарання у виправних установах, КВК України та іншими Законами України на державну виконавчу службу не покладається.

Постанова суду прийнята у відповідності

з КВК України, а тому, відповідно до статей 59, 102 цього Кодексу, п.42 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, п.п.2, 9 Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 року № 1340, облік попередня оцінка, відповідальність за зберігання, та передача на реалізацію майна, покладаються на органи (організації), що здійснили вилучення або зберігають його» [6].

Далі за процедурою, згідно з листом до керівництва виправної установи, мобільний телефон був повернутий на зберігання до колонії, а у зв'язку з тим, що порядку та й відповідних можливостей для реалізації у виправних установах немає, у дохід держави цей предмет передано не було.

Цей приклад є свідченням наявності непоодиноких проблем у налагодженні співпраці між державною виконавчою службою та ДКВС України.

Зважаючи, що стаття 102 має відсилючий характер, для вирішення вищеописаної проблеми пропонуємо нову редакцію п.1 ч.4 статті 59 КВК України наступного змісту:

«Засудженим забороняється:

доставляти і зберігати на території, де вони проживають, предмети, вироби і речовини, перелік яких визначений нормативно-правовими актами Державного департаменту України з питань виконання покарань. У разі виявлення таких предметів, виробів і речовин у засудженого вони підлягають вилученню і зберіганню, речі, вилучені з обігу, знищуються, гроші, цінності та інші речі за рішенням суду через процедуру виконавчого провадження державною виконавчою службою можуть бути передані в дохід держави».

Такий підхід дозволить судам видавати виконавчі документи для примусової передачі відповідного вилученого майна у дохід держави, а відповідно налагодити співпрацю у цьому напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про державну виконавчу службу» : від 24.03.1998 р., № 202/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 36-37. – Ст. 243.

2. Ігонін Р. В. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Ігонін Руслан Владиславович ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 207 с.

3. Перепелиця А. І. Організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Перепелиця Анатолій Іванович ;

Нац. акад. держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2005. – 228с.

4. Кримінально-виконавчий кодекс України : від 11.07.2003 р., № 1129-IV // ВВР України. – 2004. - № 3-4. - Ст. 21.

5. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань / затв. наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань : від 25.12.2003 р., № 275.

6. Постанова про відмову у відкритті виконавчого провадження від 03.09.2008 року по справі за виконавчим листом № 5-258, виданим 21.07.2008 року Менським районним судом Чернігівської області.

Гречанюк С. К. Проблеми правового забезпечення взаємодії установ Державної кримінально-виконавчої служби України з підрозділами державної виконавчої служби України у питаннях реалізації окремих судових рішень / С. К. Гречанюк // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 241–244 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gckocr.pdf>

На основі дослідження практики взаємодії установ Державної кримінально-виконавчої служби з підрозділами державної виконавчої служби України зроблені пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення реалізації окремих судових рішень. Запропоновані зміни до чинного законодавства щодо виконання судових рішень.

***

Гречанюк С.К. Проблемы правового обеспечения взаимодействия учреждений Государственной уголовно-исполнительной службы Украины с подразделениями государственной исполнительной службы Украины в вопросах реализации отдельных судебных решений

На основе исследования практики взаимодействия учреждений Государственной уголовно-исполнительной службы с подразделениями государственной исполнительной службы Украины сделаны предложения по усовершенствованию правового обеспечения реализации отдельных судебных решений. Предложены изменения в действующее законодательство относительно исполнения судебных решений.

***

Grechanyuk S.K. Problems of the Legal Providing of Interaction of Establishments of Government Criminally-Executive Service of Ukraine with Subdivisions of Government Executive Service of Ukraine in the Questions of Realization of Different Court Decisions

On the basis of research of practice of interaction of establishments of Government criminally-executive service with subdivisions of government executive service of Ukraine does suggestions in relation to the improvement of the legal providing of realization of separate court decisions are made. The offered changes are to the current legislation in relation to implementation of court decisions.